

Sygn. akt VIII Ca 156/14

POSTANOWIENIE

Dnia 3 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Rafał Krawczyk (spr.)
Sędziowie:	SSO Marek Lewandowski SSO Hanna Matuszewska
Protokolant:	sekr. sądowy Natalia Wilk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 maja 2014 r.

sprawy z wniosku (...) *Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.*

z udziałem *Z. K. i Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta T.*

o zasiedzenie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika Z. K.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Toruniu

z dnia 24 stycznia 2014 r.

sygn. akt XI Ns 1129/13

p o s t a n a w i a :

- 1. oddalić apelację,**
- 2. ustalić, że każdy z uczestników postępowania ponosi koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.**

Sygn. akt VIII Ca 156/14

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy w Toruniu w sprawie z wniosku (...) spółki akcyjnej w G. przy uczestnictwie Z. K. i Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta T. o zasiedzenie służebności: stwierdził, że Skarb Państwa, którego następcą prawnym jest (...) SA z siedzibą w G., nabył przez zasiedzenie służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu z dniem 31 grudnia 1989 r. co do linii przesyłowej niskiego napięcia (0,4 KV) na nieruchomości położonej w G., nr działki (...), nr kw (...) - zgodnie z oznaczeniem tej linii przesyłowej na mapie sporządzonej przez biegłego geodetę Z. R. znajdującej się na k. 160 akt, która stanowi integralną część postanowienia,

polegającą na znoszeniu istnienia na nieruchomości obciążonej i w przestrzeni nad powierzchnią tej nieruchomości urządzeń przesyłowych i instalacji elektroenergetycznych w postaci opisanej wyżej linii (pkt 1 sentencji); stwierdził, że Skarb Państwa, którego następcą prawnym jest (...) SA z siedzibą w G., nabył przez zasiedzenie służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu z dniem 31 grudnia 1989 r. co do linii przesyłowej średniego napięcia (15 KV) na nieruchomości położonej w G., nr działki (...) i (...), nr kw (...) - zgodnie z oznaczeniem tej linii przesyłowej na mapie sporządzonej przez biegłego geodetę Z. R. znajdującej się na k. 160 akt, która stanowi integralną część postanowienia, polegającą na znoszeniu istnienia na nieruchomości obciążonej i w przestrzeni nad powierzchnią tej nieruchomości urządzeń przesyłowych i instalacji elektroenergetycznych w postaci opisanej wyżej linii (pkt 2 sentencji); w pozostałej części wniosek oddalił (pkt 3 sentencji) oraz orzekł o kosztach i wydatkach postępowania (pkt 4-5 sentencji).

Podstawą tego orzeczenia były następujące ustalenia faktyczne: Uczestnik Z. K. jest właścicielem nieruchomości położonej w G., nr kw (...), obejmującej działkę nr (...) a także nieruchomości położonej w G., obejmującej działkę nr (...) i działkę nr (...) nr kw (...). Działka nr (...) stanowiła własność Skarbu Państwa do dnia 26 września 1983 r., kiedy to nabyli ją J. K. (1) i J. K. (2) we wspólności ustawowej małżeńskiej. W dniu 30 kwietnia 1985 r. J. i J. K. (2) przekazali całe swoje gospodarstwo rolne, składające się m.in. z działek nr (...), (...), (...) na rzecz Z. K.. W 1999 r. działki nr(...)i (...) uległy podziałom geodezyjnym. Nad gruntem działki nr (...) biegnie napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu 110 kV. Nad gruntem działek (...) i (...) biegnie napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu 15 kV NAPO – R.. Przewody rozwieszono na betonowych słupach. W kierunku północnym posadowiony jest w odległości 30 metrów od linii słup ze stacją transformatorową G.1.Nad gruntem działek (...) i (...)biegnie również napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu 0,4 kV, która rozpięta jest na słupach betonowych, z wyjątkiem jednego słupa drewnianego. Linia o napięciu 15 kV N. – R. – Działki (...), przebiegająca nad gruntem działek nr (...) i (...), została wybudowana w 1969 r. Linia elektroenergetyczna o napięciu 0,4 kV zasilana ze stacji transformatorowej G.1, przebiegająca nad gruntem działek nr(...) i (...), została wybudowana w 1969 r. W 2000/2001 r. zmieniono lokalizację słupa 7/9 – w miejscu oddalonym o ok. 3 metry od dotychczasowej lokalizacji słupa 7/9 posadowiono nowy słup betonowy. Linia 110 kV L.-K., przebiegająca przez działkę nr (...), dnia 28 czerwca 1988 r. była już wybudowana i eksploatowana.

Na mocy zarządzenia nr 233 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958 r. zostało utworzone przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...). Kolejno Sąd Rejonowy szczegółowo omówił przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...), jego komercjalizację i prywatyzację, dochodząc do konkluzji, że wnioskodawca jest następcą prawnym posiadacza opisanych wyżej służebności.

Na tle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy uznał za dopuszczalne co do samej zasady zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, oraz ocenił, że zostały spełnione ustawowe przesłanki nabycia tego prawa przez poprzednika wnioskodawcy co do linii średniego i niskiego napięcia, a termin zasiedzenia linii rozpoczął swój bieg z ostatnim dniem 1969 r., tj. z dniem 31 grudnia 1969 r. W przypadku linii wysokiego napięcia za datę początkową biegu zasiedzenia uznany został dzień 28 czerwca 1988 r. Sąd uznał że poprzednik wnioskodawcy nabył posiadanie w złej wierze, i przyjmując terminy z art. 172 k.c., z uwzględnieniem nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321 z późn. zm.) przyjął, że terminy te upłynęły odpowiednio z dniem 31 grudnia 1989 r. zaś co do linii wysokiego napięcia termin zasiedzenia liczony od 28 czerwca 1988 r. nie upłynął.

W apelacji od powyższego postanowienia uczestnik Z. K. zarzucił naruszenie art. 292 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nabył służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu na działkach (...) i (...) w G., podczas gdy nie upłynął termin zasiedzenia. Wniósł o zmianę postanowienia w pkt. 1 i 2 przez oddalenie wniosku w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz od wnioskodawcy kosztów postępowania.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie na jego rzecz od uczestnika kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego są prawidłowe, znajdują odzwierciedlenie w należycie ocenionym materiale dowodowym i nie są kwestionowane w apelacji, zatem Sąd Okręgowy przyjmuje je za swoje i czyni podstawą własnego rozstrzygnięcia.

Nie ulega wątpliwości, iż dopuszczalne jest stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w stanie prawnym sprzed wprowadzenia instytucji przesyłu do polskiego porządku prawnego tj. przed 3 sierpnia 2008 r. Istotą problemu, na etapie postępowania odwoławczego, jest ustalenie, czy posiadanie służebności opisanych w pkt. 1 i 2 sentencji trwało przez wymagany ustawą okres, wynoszący – przyjmując jako datę początkową 31 grudnia 1969 r. - 20 lat (art. 172 § 2 k.c. w brzmieniu sprzed 1 października 1990 r.).

Termin zasiedzenia upływał 31 grudnia 1989 r. Skarżący neguje możliwość doliczenia do okresu posiadania przez Skarb Państwa, posiadania przez przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), powstałe w trakcie biegu zasiedzenia na mocy zarządzenia Ministra Energetyki nr 50/ORG/89 z dnia 16 stycznia 1989 r.

Należy pokrótce przypomnieć, że do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11), tj. do dnia 1 lutego 1989 r., obowiązywała zasada jednolitej własności państwowej, zgodnie z którą Państwo było jedynym właścicielem całego mienia państwowego, niezależnie od tego, w czym zarządzie mienie to się znajdowało. W konsekwencji Państwu przysługiwały także uprawnienia właścicielskie co do mienia pozostającego w zarządzie przedsiębiorstw państwowych, a więc odrębnych od Skarbu Państwa osób prawnych. W orzecnictwie Sądu Najwyższego oraz w doktrynie dominował wówczas pogląd, że państwowym osobom prawnym przysługuje względem przydzielonych im części mienia ogólnonarodowego szczególnego rodzaju prawo podmiotowe, określane zazwyczaj jako prawo zarządu lub prawo do tzw. zarządu operatywnego. Państwowe osoby prawne nie miały jednak żadnych praw podmiotowych do zarządzanego przez nie mienia, które mogłyby przeciwstawić Państwu. Tak rozumianą zasadę jednolitej własności państwowej odnoszono też do posiadania, co oznaczało, że Skarb Państwa był nie tylko właścicielem, ale i posiadaczem rzeczy pozostających w zarządzie państwowych osób prawnych. Z tej przyczyny skutki związane z posiadaniem przez państwowe osoby prawne mogły powstać jedynie na rzecz Skarbu Państwa. Jeżeli zatem nieruchomości pozostająca w zarządzie państwowej osoby prawnej nie była własnością państwową, jej zasiedzenie - w razie ziszczenia się przesłanek określonych w art. 172 k.c. - mogło nastąpić nie przez państwową osobę prawną sprawującą zarząd, lecz przez Skarb Państwa. Dotyczyło to także zasiedzenia służebności gruntowej, jeżeli posiadaczem tej służebności była państwowa osoba prawna (por. wyrok SN z dnia 9 grudnia 2009 r. IV CSK 291/09, Lex nr 564973). Z dniem 1 lutego 1989 r., w wyniku nowelizacji art. 128 k.c., dokonanej ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r., doszło do uchylecia konstrukcji jednolitej własności państwowej, dzięki czemu państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną do nabywania prawa własności. Ustawa ta nie przekształciła jednak ex lege stosunków własnościowych państwowych osób prawnych w stosunku do składników majątkowych, które w dniu 1 lutego 1989 r. były w zarządzie tych osób. Przekształcenie prawa zarządu przysługującego państwowym osobom prawnym w stosunku do gruntów będących własnością Skarbu Państwa w prawo użytkowania wieczystego, a w stosunku do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach w prawo własności nastąpiło dopiero z dniem 5 grudnia 1990 r., na mocy art. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79 poz. 464 ze zm.), zgodnie z którym grunty stanowiące własność Skarbu Państwa będące w dniu 5 grudnia 1990 r. w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa stawały się z tym dniem z mocy samego prawa przedmiotem użytkowania wieczystego tych podmiotów, a budynki, lokale i urządzenia wzniesione na tych nieruchomościach stawały się własnością tych osób prawnych.

W świetle powyższego przyjąć trzeba, że po 1 lutego 1989 r. a przed 5 grudnia 1990 r. mienie pozostające w zarządzie Zakładu (...) przysługiwało nadal wyłącznie Skarbowi Państwa. Nie ulega wątpliwości, że to samo dotyczyło posiadania, w tym posiadania służebności. Od 31 grudnia 1969 r. do 31 grudnia 1989 r. posiadaczem spornych służebności był więc nieprzerwanie Skarb Państwa i to na jego rzecz nastąpiło zasiedzenie. Dlatego też zarzut

naruszenia art. 292 k.c. w zw. z art. 176 k.c. był bezskuteczny. Art. 176 k.c. zakładający doliczenie do czasu posiadania, prowadzącego do zasiedzenia, posiadania poprzednika prawnego, w ogóle bowiem nie znajdował zastosowania w niniejszej sprawie.

Zakład (...) nabywając z dniem 5 grudnia 1990 r. użytkowanie wieczyste gruntów i własność budynków i urządzeń będących w tym dniu w jego zarządzie nabył również związane z nimi prawa, w tym służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu. Wprawdzie przyjmuje się, że w przypadku takiej służebności nie występuje pojęcie nieruchomości władnącej, której los prawny powinna dzielić służebność, jednak zdaniem Sądu Okręgowego skutki prawne przejścia nieruchomości wraz infrastrukturą przesyłową, z którą związana jest taka służebność, należy rozwiązywać analogicznie. Kwestia ta nie ma jednak bezpośredniego związku z przedmiotem rozstrzygnięcia. Na marginesie jedynie zauważyć można, że pogląd skarżącego, jakoby uwłaszczenie państwowych osób prawnych jako nabycie pierwotne skutkowało brakiem następstwa prawnego i nabyciem własności bez związanych z nią służebności, nie jest przekonujący. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem, które Sąd Okręgowy podziela, pomiędzy Skarbem Państwa i osobą prawną uwłaszczoną jego nieruchomością z dniem 5 grudnia 1990 r. istnieje następstwo prawne w zakresie posiadania nieruchomości. To, że uwłaszczony podmiot kontynuował posiadanie swojego poprzednika, potwierdza tezę o pochodnym charakterze objęcia nieruchomości w posiadanie (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2007 r. I CSK 64/07, Lex nr 286763).

Zarzut skarżącego, iż wskutek przebudowy linii w latach 2000/2001 doszło do powstania nowej linii, a zatem – jak należy wnioskować – służebność o której orzekł Sąd Rejonowy nie istnieje, jest nietrafny. Z ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego rzeczywiście wynika, że słup na działce (...) został, w związku z budową na tej działce domu mieszkalnego, przemieszczony o 3 m od dotychczasowej lokalizacji. Sąd Okręgowy odwołuje się więc do swojego dotychczasowego poglądu, zgodnie z którym nieznaczne odchylenia w przebiegu linii, będące rezultatem zmiany posadowienia słupów energetycznych np. na skutek wymiany na nowe, nie wpływają na funkcjonowanie służebności jako integralnej całości i w żadnym razie nie dają asumptu do uznania, że od momentu przemieszczenia urządzeń mamy do czynienia z nową, odrębną służebnością, a dotychczasowa przesyła istnieć.

Z opisanych względów Sąd Okręgowy oddalił apelację (art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) oraz ustalił, że każdy z uczestników postępowania ponosi koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie (art. 520 §1 k.p.c.), uznając, że brak przesłanek za odejściem od tej zasady orzekania o kosztach postępowania nieprocesowego.